

การจัดการความรู้
Knowledge Management
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖

ส่งเสริม
พัฒนา
สหกรณ์

การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน
เพื่อพัฒนาสู่ความเข้มแข็ง

คำนำ

การจัดการความรู้ เรื่อง การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อพัฒนาสู่ความเข้มแข็ง ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และบุคลากรกลุ่มงานวิชาการทุกคนของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์ มีความรู้ความเข้าใจในเจตนารมณ์และเห็นความสำคัญของการประเมินและจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ในทุกหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน โดยร่วมบูรณาการการทำงานทั้งกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มงานวิชาการ ในการขับเคลื่อนนำไปใช้ประโยชน์แนะนำส่งเสริมสหกรณ์ที่อยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้สามารถพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้ในทุกมิติ สอดคล้องกับเป้าหมายในการประเมินความเข้มแข็งของสหกรณ์ในช่วงที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ เรื่อง การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อพัฒนาสู่ความเข้มแข็ง จะเป็นประโยชน์แก่บุคลากรในสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์และผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้ทุกคน

กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์
กรกฎาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(๑)
สารบัญ	(๒)
๑. ความสำคัญของการประเมินและจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์	๑
๒. หลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์	๑
๓. เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์การประเมินและจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์	๒
๔. การประเมินมาตรฐานสหกรณ์กับการประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์	๕
๕. การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน	๖
๖. สาเหตุที่อาจทำให้สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	๑๓

การจัดการความรู้

การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อพัฒนาสู่ความเข้มแข็ง

๑. ความสำคัญของการประเมินและจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเกณฑ์มีทั้งหมด ๑๓๗ ข้อ แบ่งการประเมินออกเป็น ๒ ส่วน คือ ผลการดำเนินงานของสหกรณ์และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ พร้อมทั้งกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์เป็น ๔ ระดับ คือ ระดับดีเลิศ ระดับดีมาก ระดับดี และระดับไม่ผ่านมาตรฐาน ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ออกประกาศ เรื่อง การกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ฉบับลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยถือใช้ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นไป ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ใหม่เพื่อให้ผลการจัดมาตรฐานสหกรณ์สามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานได้อย่างแท้จริง โดยกำหนดระดับมาตรฐานขึ้นใหม่แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับผ่านมาตรฐาน และไม่ผ่านมาตรฐาน วัตถุประสงค์ในการจัดมาตรฐานสหกรณ์ เพื่อวัดความเป็นสถาบันสหกรณ์ อันเป็นองค์กรของสมาชิก รวมทั้งประเมินศักยภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์และแบ่งระดับสหกรณ์ เพื่อการส่งเสริมให้เหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับความต้องการของสหกรณ์

ภารกิจสำคัญของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรธานี คือการส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยแนะนำส่งเสริมและสร้างความเข้าใจกับสหกรณ์ให้ทราบถึงสถานะและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมทั้งนำผลการจัดมาตรฐานให้สหกรณ์ใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาการดำเนินงานหรือปรับปรุงเพื่อให้สามารถเอื้อประโยชน์สมาชิกได้รับบริการทางธุรกิจมากขึ้น ซึ่งสหกรณ์จะสามารถได้รับสิทธิบางประการหรือการสนับสนุนโครงการจากภาครัฐทั้งในส่วนของกรมส่งเสริมสหกรณ์ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือสถาบันการเงินอื่นๆ และสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ได้รับความน่าเชื่อถือจากสมาชิกและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างโอกาสในการดำเนินธุรกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

๒. หลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์

หลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์ที่ถือใช้ปัจจุบันตามประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เรื่อง การกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ๗๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๗๐ และกระบวนการจัดการภายในสหกรณ์ ๓๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๓๐ จำนวนหลักเกณฑ์รวมทั้งหมด ๑๓๗ ข้อ ทั้งนี้ จะต้องผ่านหลักเกณฑ์ประเมินผลการดำเนินงานทั้ง ๗ ข้อหลัก หากไม่ผ่านข้อใดข้อหนึ่งถือว่าไม่ผ่านมาตรฐาน โดยกำหนดระดับมาตรฐานขึ้นใหม่แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับผ่านมาตรฐานและไม่ผ่านมาตรฐาน

หลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์ ประกอบด้วย

เกณฑ์ที่ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปีนั้นออก (๑๕ คะแนน)

เกณฑ์ที่ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือว่าทุจริตต่อสหกรณ์ (๒๐ คะแนน)

เกณฑ์ที่ ๓ ผลงานการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทางการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี (๑๔ คะแนน)

เกณฑ์ที่ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ (๒๒ คะแนน)

เกณฑ์ที่ ๕ ผลการบริหารจัดการสหกรณ์ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานประจำ เพื่อดำเนินกิจการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการ หรือ สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ (๘ คะแนน)

เกณฑ์ที่ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรร กำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง (๑๓ คะแนน)

เกณฑ์ที่ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์ (๘ คะแนน)

๓. เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์การประเมินและจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

การประเมินและจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์นับได้ว่าเป็นเกณฑ์การประเมินสำคัญ ตัวหนึ่งของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ใช้ผลเพื่อไปแนะนำส่งเสริม ให้สหกรณ์มีความเข้มแข็ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์และบุคลากรกลุ่มงานวิชาการทุกคน ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุดรดิตถ์ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์การประเมินและ จัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ เพื่อร่วมบูรณาการการทำงานทั้งกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มงานวิชาการ ในการขับเคลื่อนนำไปใช้ประโยชน์ในการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ที่อยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ให้ผ่านเกณฑ์ มาตรฐาน รวมทั้งสามารถพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้ในทุกมิติ โดยที่มาของการ กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์ในแต่ละข้อมีเจตนารมณ์ ดังนี้

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ที่ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุทกภัยหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อ สมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจที่มีแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่มาจาก สมาชิก และสหกรณ์ต้องใช้จ่ายเงินของสมาชิกเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น สหกรณ์ต้องดำเนินธุรกิจ ด้วยความระมัดระวัง ความรอบคอบ เพื่อให้สหกรณ์สามารถให้ผลตอบแทนคืนทุนแก่สมาชิก ตามภาระผูกพัน ที่สหกรณ์มีต่อสมาชิกหรือเจ้าหนี้อื่น ๆ เพื่อไม่ให้สหกรณ์ขาดทุน สหกรณ์ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้ง มีการบริหารจัดการความเสี่ยง ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๑ ผลการดำเนินงานองค์กร ที่ไม่ขาดทุนหรือมีกำไรถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจทั่วไป รวมทั้ง สหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นในช่วงระยะสั้นหรือระยะยาว และเป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะต้องบริหารงาน ให้ผลประกอบการมีกำไรหรือไม่ขาดทุน เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารองค์กรมีความสามารถในการ บริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การที่สหกรณ์ บริหารงานไม่ให้มีผลการดำเนินงานขาดทุน ต้องเกิดจากผู้บริหารสหกรณ์ที่มีความรู้ ความสามารถในการ บริหารจัดการองค์กรที่ดี มีการวางแผนกลยุทธ์เพื่อช่วยกำหนดทิศทางในการดำเนินงาน สหกรณ์ต้องอยู่ บนพื้นฐานของความพอเพียง และสหกรณ์ต้องบริหารทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าอย่างเต็มที่ซึ่งจะช่วยให้ สหกรณ์ดำเนินงานประสบความสำเร็จ จนมีผลตอบแทนหรือกำไร ให้ประสบความสำเร็จได้

หลักเกณฑ์ในข้อที่ ๑ จึงเป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และความสามารถของฝ่ายจัดการสหกรณ์

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ที่ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์ เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๒ สหกรณ์จำเป็นต้องรักษาเงินทุนของสมาชิก โดยการไม่เอาเปรียบเอาเปรียบกัน การไม่ทุจริต ซึ่งเป็นกติกาที่จำเป็นสำหรับทุกองค์กรและเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร โดยมีแนวคิดมาจากหลักการสหกรณ์ ความเท่าเทียมกัน คุณธรรมภาพลักษณ์ของ องค์กร และธรรมาภิบาล (ความโปร่งใส) ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ข้อที่ ๒ ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในองค์กรใด จะเป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมและความหายนะ ความไม่เจริญ และนำมาซึ่งความล่มสลายในที่สุด เนื่องจากผลจากการทุจริต จะ ทำให้องค์กรต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสูญเสียทรัพยากรขององค์กรไป โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หรือรายได้ต่อองค์กร ทำให้คนในองค์กรเกิดความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจระหว่างกันเอง การดำเนินงานด้อยประสิทธิภาพลง และหากข้อมูลการทุจริตเผยแพร่ออกไปสู่ภายนอก องค์กรจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือและไม่ได้ได้รับความไว้วางใจจากสังคมโดยทั่วไป โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสหกรณ์ เช่น สมาชิกสหกรณ์ เจ้าหนี้ สถาบันการเงิน คู่ค้า เป็นต้น ดังนั้น สหกรณ์จึงไม่ควรให้ปัญหาการทุจริตเกิดขึ้นในสหกรณ์ โดยสหกรณ์ต้องให้ความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตในทุกกระบวนการทำงาน ด้วยการกำหนดให้มีการตรวจสอบและการควบคุมระหว่างกันเองในแต่ละกระบวนการทำงาน หลักเกณฑ์ในข้อที่ ๒ จึงเป็นการวัดความโปร่งใสของสหกรณ์

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ที่ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นสุดปีทางบัญชี เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๓ ต้องการให้คณะกรรมการสหกรณ์มีความรับผิดชอบในการจัดทำงบการเงินให้เสร็จตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และเป็นตัววัดที่มีระยะเวลาในการวัดที่ชัดเจน ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๓ การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์และองค์กรธุรกิจทั่วไป กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการตรวจสอบบัญชีและรับรองงบการเงินภายในระยะเวลาที่กำหนด การที่สหกรณ์จะสามารถจัดทำงบการเงินให้แล้วเสร็จและได้รับการตรวจสอบ สามารถนำไปเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ได้ภายในร้อยห้าสิบวันนั้น สหกรณ์จะต้องจัดให้มีการทำบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ในการดำเนินธุรกิจให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์เป็นปัจจุบัน จะทำให้เกิดผลดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์ หลักเกณฑ์ในข้อที่ ๓ จึงเป็นการวัดถึงการรักษาระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎหมายของสหกรณ์

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ที่ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๔ มาจากกฎหมายสหกรณ์ คือ สหกรณ์ต้องดำเนินงาน เพื่อผลประโยชน์แก่บรรดาสมาชิก ดังนั้น การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงเน้นการให้บริการสมาชิกสหกรณ์เป็นหลัก ถ้าหากสมาชิกสหกรณ์ขาดความศรัทธาและไม่มีส่วนร่วมในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ สหกรณ์ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ควรชี้แจงทำความเข้าใจ หรือให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก การเพิ่มช่องทางสื่อสารกับสมาชิกและจัดทำแบบสอบถามความต้องการของสมาชิก ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๔ สหกรณ์เป็นองค์กรที่มีสมาชิกเป็นทั้งเจ้าของและผู้ให้บริการ การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงจำเป็นต้องให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับ

สหกรณ์เพื่อให้มีปริมาณธุรกิจมาก พอจนถึงจุดคุ้มทุนและทำให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานต่อไปได้ หรือทำให้เกิด Economy Of Scale เพื่อให้สหกรณ์มีต้นทุนต่อหน่วยลดลง สามารถบริการสมาชิกในราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่ง และสมาชิกเกิดความพึงพอใจ เข้ามาใช้บริการกับสหกรณ์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น สหกรณ์จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์ให้ได้มากที่สุด โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม คือ เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และเสนอความต้องการของสมาชิกให้กับสหกรณ์นำไปใช้กำหนดทิศทางหรือกิจกรรมทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนสหกรณ์ต้องจัดทำแผนธุรกิจและสร้างแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เข้าถึงสมาชิกทุกคน

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ข้อที่ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๕ การดำเนินงานของสหกรณ์จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินและเอกสารของสหกรณ์ที่มอบหมายคณะกรรมการดำเนินการทำหน้าที่เป็นพนักงานสหกรณ์ ควรกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งวางแผนระยะยาวที่สหกรณ์ จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๕ การจัดจ้างเจ้าหน้าที่เป็นความรับผิดชอบของสหกรณ์ที่มีต่อสมาชิกที่จะต้องจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานประจำ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและผู้มาติดต่อทำธุรกิจ และเพื่อให้การดำเนินธุรกิจและการให้บริการสมาชิกเกิดเป็นรูปธรรม สหกรณ์ต้องกำหนดตำแหน่งงานที่มีความเหมาะสมกับโครงสร้างและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพ จะช่วยให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ประสบความสำเร็จได้

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ข้อที่ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๖ มาจากกฎหมายสหกรณ์ และหลักการสหกรณ์ สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือสมาชิก ชุมชน และสังคม ถ้าสหกรณ์มีส่วนเหลือจากการดำเนินธุรกิจต้องจ่ายคืนแก่สมาชิก ชุมชน และสังคม ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๖ การจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายเงินทุนสวัสดิการ ทุนสาธารณประโยชน์ ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของสหกรณ์ คือ มีความรับผิดชอบต่อสมาชิก และมีความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ทำให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จ

เจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์ข้อที่ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็น การฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ หรือคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ เจตนารมณ์ของการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๗ มาจากเรื่องหลักนิติธรรมในการดำเนินงานของทุกองค์กรต้องมีการกำหนดกติกาให้คนในองค์กรถือปฏิบัติ ซึ่งใครจะละเมิด ฝ่าฝืนกฎหมายมิได้ ต้องรักษา กฎ กติกา มีเสรีภาพภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย ไม่ไปรบกวนสิทธิเสรีภาพของคนอื่น ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์ในข้อที่ ๗ การไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบหรือคำสั่ง นายทะเบียนสหกรณ์ ถือว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อขั้นพื้นฐานที่สหกรณ์พึงปฏิบัติ และเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ดำเนินงานด้วยความมีเหตุมีผล และยึดหลักนิติธรรมในการดำเนินงาน ข้อกำหนด กฎหมายระเบียบ และคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ เป็นกรอบแนวทางในการควบคุมให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่าง ถูกต้อง มีคุณธรรม

เป็นไปตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ผู้บริหารจึงต้องกำหนดมาตรการในการกำกับ ควบคุม ให้สหกรณ์ดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีและสร้างความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์

๔. การประเมินมาตรฐานสหกรณ์กับการประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์

เมื่อวิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์ของหลักเกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์กับการประเมินความเข้มแข็งของสหกรณ์ พบว่า สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์และทำงานควบคู่กันได้ดังนี้

เกณฑ์การประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์	เกณฑ์การประเมินมาตรฐานสหกรณ์
มิติที่ ๑ ความสามารถในการให้บริการสมาชิก	เกณฑ์ที่ ๔ สหกรณ์ต้องดำเนินงาน เพื่อผลประโยชน์แก่บรรดาสมาชิก ดังนั้น การดำเนินธุรกิจสหกรณ์ จึงเน้นการให้บริการสมาชิกสหกรณ์เป็นหลัก เกณฑ์ที่ ๖ หากสหกรณ์มีส่วนเหลือจากการดำเนินธุรกิจต้องจ่ายคืนแก่สมาชิก ชุมชน แะสังคม
มิติที่ ๒ ประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ	-
มิติที่ ๓ ประสิทธิภาพในการจัดการองค์กร	เกณฑ์ที่ ๒ สหกรณ์ต้องให้ความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตในทุกกระบวนการทำงาน ด้วยการกำหนดให้มีการตรวจสอบและการควบคุมระหว่างกันเองในแต่ละกระบวนการทำงาน หลักเกณฑ์ในข้อที่ ๒ จึงเป็นการวัดความโปร่งใสของสหกรณ์
มิติที่ ๔ ประสิทธิภาพของการบริหารงาน	เกณฑ์ที่ ๑ สหกรณ์ต้องดำเนินธุรกิจด้วยความระมัดระวัง ความรอบคอบ เพื่อให้สหกรณ์สามารถให้ผลตอบแทนคืนทุนแก่สมาชิก ตามภาระผูกพันที่สหกรณ์มีต่อสมาชิกหรือเจ้าหนี้อื่น ๆ เพื่อไม่ให้สหกรณ์ขาดทุน สหกรณ์จึงต้องมีการบริหารจัดการที่ดี หลักเกณฑ์ในข้อที่ ๑ จึงเป็นการวัดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสหกรณ์ว่า มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และความสามารถของฝ่ายจัดการสหกรณ์ เกณฑ์ที่ ๓ การที่สหกรณ์จะสามารถจัดทำงบการเงินให้แล้วเสร็จและได้รับการตรวจสอบ สามารถนำไปเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ได้ภายในร้อยห้าสิบวัน จึงเป็นการวัดถึงการรักษาระเบียบวินัยและปฏิบัติตามกฎหมายของสหกรณ์

เกณฑ์การประเมินความเข้มแข็งสหกรณ์	เกณฑ์ประเมินมาตรฐานสหกรณ์
มิติที่ ๔ ประสิทธิภาพของการบริหารงาน (ต่อ)	เกณฑ์ที่ ๕ การจัดจ้างเจ้าหน้าที่เป็นความรับผิดชอบของสหกรณ์ที่มีต่อสมาชิกที่จะต้องจัดให้มีผู้ปฏิบัติงานประจำ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกและผู้มาติดต่อทำธุรกิจ และเพื่อให้การดำเนินธุรกิจและการให้บริการสมาชิกเกิดเป็นรูปธรรม เกณฑ์ที่ ๗ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบขั้นพื้นฐานที่สหกรณ์พึงปฏิบัติ และเป็นการแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ดำเนินงานด้วยความมีเหตุมีผล และยึดหลักนิติธรรมในการดำเนินงาน

๕. การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน

การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน เป็นภารกิจที่กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ทุกคนในกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ ต้องมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยความร่วมมือจากกลุ่มงานวิชาการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนปฏิบัติงานในการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ ดังนี้

๕.๑ กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ ต้องชี้แจงและทำความเข้าใจแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ของกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาสาเหตุที่แท้จริงของสหกรณ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ โดยนำผลการประเมินการจัดเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จากระบบประเมินมาตรฐานกรมส่งเสริมสหกรณ์ ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงาน

๕.๒ กลุ่มงานวิชาการร่วมกับกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการไม่ผ่านมาตรฐานสหกรณ์ และพิจารณาแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การส่งเสริมสหกรณ์ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานให้รักษามาตรฐานเดิมไว้ และการส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ รวมทั้งสรุปสาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ

๕.๓ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการเพื่อให้ความรู้อย่างทั่วถึงเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ ประโยชน์ที่สหกรณ์จะได้รับจากการจัดมาตรฐานสหกรณ์ รวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาสาเหตุที่แท้จริงของสหกรณ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐาน ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการสหกรณ์ หาวิธีการในการรักษามาตรฐานและพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านมาตรฐาน โดยกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม จัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาให้ผ่านมาตรฐานเป็นรายข้อ และจัดทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง ตามความยากง่ายของสาเหตุที่ไม่ผ่านมาตรฐานในแต่ละข้อ สรุปวิธีการในการพัฒนาสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

๑) การพัฒนาให้ผลการดำเนินงานมีกำไร โดยแยกวิเคราะห์รายธุรกิจถึงสาเหตุที่จะเกิดความเสียหายขาดทุน ได้แก่

- ธุรกิจรับฝากเงิน พิจารณาการรับฝากเงินจากสมาชิกและบุคคลภายนอก หากพบว่ามีการรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก ให้สหกรณ์ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามมาตรา ๔๖ (๕) พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อป้องกันไม่ให้มีข้อบกพร่องหรือเสื่อมเสีย

ผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก รวมทั้งทบทุนอัตรดอกเบี้ยเงินรับฝากให้เป็นไปตามประกาศ นายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตรดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์ ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๔ เพื่อลดต้นทุนทางการเงินของสหกรณ์

- ธุรกิจสินเชื่อ จำแนกอายุลูกหนี้ ดอกเบี้ยค้างรับ และค่าปรับค้างรับ เพื่อใช้สำหรับการประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้เป็นไปตามประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ. ๒๕๖๓ และวางแผนติดตามเร่งรัดการชำระหนี้จากสมาชิก

- ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย จำแนกอายุลูกหนี้การค้า เพื่อใช้สำหรับการประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้เป็นไปตามประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ. ๒๕๖๓ และวางแผนติดตามเร่งรัดการชำระหนี้จากสมาชิก รวมทั้งตรวจสอบสภาพและจำนวนสินค้าคงเหลือ เพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายหากสินค้าเกิดชำรุดหรือเสื่อมสภาพ และประมาณการค่าใช้จ่ายลดหย่อนหากพบว่าสินค้าคงเหลือขาดบัญชี

- ธุรกิจรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร ตรวจสอบสภาพและจำนวนสินค้าคงเหลือ เพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายหากสินค้าเกิดชำรุดหรือเสื่อมสภาพ รวมทั้งประมาณการค่าใช้จ่ายลดหย่อนหากพบว่าสินค้าคงเหลือขาดบัญชี

- ธุรกิจแปรรูป ตรวจสอบสภาพและจำนวนสินค้าคงเหลือ เพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายหากสินค้าเกิดชำรุดหรือเสื่อมสภาพ รวมทั้งประมาณการค่าใช้จ่ายลดหย่อนหากพบว่าสินค้าคงเหลือขาดบัญชี

- ธุรกิจบริการ ตรวจสอบต้นทุนบริการและค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจว่าคุ้มกับรายได้ที่เกิดขึ้นหรือไม่

๒) ตรวจสอบรายการทางบัญชีที่จะเกิดการคำนวณเป็นค่าใช้จ่าย เป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๖๓ เช่น

- บัญชีเงินสด ตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือว่าเป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรับจ่ายเงินของสหกรณ์หรือไม่ และตรงตามที่ปรากฏในสมุดเงินสดและงบทดลองหรือไม่

- บัญชีเงินฝากสหกรณ์อื่น ตรวจสอบฐานะทางการเงินของสหกรณ์ผู้รับฝากว่าสามารถจ่ายคืนได้เต็มจำนวนหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบแนวโน้มการดำเนินงานของผู้รับฝากว่าผลการดำเนินงานอาจขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้นหรือไม่ เพื่อป้องกันการประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเต็มจำนวนเงินฝาก

- บัญชีเงินลงทุน ตรวจสอบมูลค่าทุนเรือนหุ้นของแหล่งเงินทุน เช่น การลงทุนในชุมนุมสหกรณ์หากพบว่ามูลค่าต่อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์ต่ำกว่าที่แสดงไว้ในข้อบังคับ จะต้องเกิดผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเงินลงทุน

- บัญชีสินทรัพย์ ตรวจสอบการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ตามมูลค่ายุติธรรมที่ได้จากการประเมินราคา โดยประเมินมูลค่าทรัพย์สินรับอนุญาต เพื่อประมาณการขาดทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ หากพบว่าการตีราคามีมูลค่าลดลง

๓) ตรวจสอบการควบคุมภายใน การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อบังคับสหกรณ์ ระเบียบสหกรณ์ คำสั่ง ประกาศ และคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์

๔) ตรวจสอบการมอบหมายหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจัดทำบัญชีและกระบวนการบันทึก รายการทางบัญชี ให้ปฏิบัติเป็นไปตามมาตรา ๖๕ และมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๕) ตรวจสอบการเรียกประชุมใหญ่สามัญ ให้เป็นไปตามมาตรา ๕๔, มาตรา ๕๕, มาตรา ๕๖, มาตรา ๕๗, มาตรา ๕๘, และมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๖) ตรวจสอบการประชาสัมพันธ์ธุรกิจของสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกทราบและมีส่วนร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

๗) ตรวจสอบการจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินงาน และธุรกิจของสหกรณ์ หรือการมอบหมายกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกปฏิบัติหน้าที่ประจำ โดยตรวจสอบการบันทึกรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการครั้งที่มิมีมติจัดจ้าง รวมทั้งมติครั้งที่มีการ มอบหมายงาน และคำสั่งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

๘) ตรวจสอบผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังสหกรณ์ว่ามีผลกำไร หรือไม่ และจัดสรรกำไรสุทธิให้เป็นไปตามมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบการจ่ายทุนสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์ ระหว่างปี ว่าเป็นไปตามระเบียบสหกรณ์ว่าด้วยทุนสวัสดิการและระเบียบว่าด้วยทุนสาธารณประโยชน์ หรือไม่

๙) ตรวจสอบสมุดรายงานประชุมคณะกรรมการดำเนินการและสมุดบันทึกรายการ ประชุมใหญ่ ว่าไม่มีการลงมติที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ของนายทะเบียนสหกรณ์ รวมทั้งตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบกิจการ ว่าเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการตรวจสอบ กิจการของสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ หรือไม่

๔.๔ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ควรสร้างความสำคัญให้สหกรณ์จัดประชุมกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในแผนการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อสร้างความ ร่วมมือในการใช้บริการธุรกิจกับสหกรณ์ และร่วมกันตรวจสอบการบริหารจัดการของสหกรณ์ เพื่อป้องกัน ความผิดพลาดทางการเงินการบัญชีและการควบคุมภายใน รวมทั้งให้ความรู้ด้านอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์เน้นให้สมาชิกปฏิบัติหน้าที่และใช้สิทธิของสมาชิกให้เป็นไปตามข้อบังคับของ สหกรณ์ หมวด ๕ สมาชิก ข้อ ๓๓

๔.๕ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของสหกรณ์ โดยสร้าง ความเข้าใจในแผนการพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อสร้างความร่วมมือในการ ดำเนินธุรกิจให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด รวมทั้งเน้นให้สมาชิกที่เข้าประชุมใหญ่ใช้อำนาจหน้าที่ ของที่ประชุมใหญ่เป็นไปตามข้อบังคับสหกรณ์ หมวด ๗ การประชุมใหญ่ ข้อที่ ๖๗

๔.๖ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของแผนพัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่าน เกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทุกเดือน โดยติดตามจากหลักฐานและ เอกสารประกอบเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ ดังนี้

เกณฑ์ข้อที่ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีสุดท้ายย้อนหลังสหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุนเว้นแต่มีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม

- ๑) การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีและแผนงบประมาณรายรับ - รายจ่าย
- ๒) การจัดทำแผนปฏิบัติการรายเดือน
- ๓) การรายงานผลการดำเนินงานให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา โดยกำหนดเป็นวาระประชุมทุกเดือน
- ๔) การรายงานผลการรับ-จ่ายเงินให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการพิจารณา
- ๕) วาระการประชุมและรายงานติดตามผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับแผนปฏิบัติการรายเดือน

เกณฑ์ข้อที่ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

- ๑) การนำแนวทางการควบคุมภายในเสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการให้สหกรณ์ถือปฏิบัติ และการกำหนดมาตรการปรับปรุงแก้ไข
- ๒) การบันทึกรายงานการประชุมใหญ่ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน ให้ถูกต้องสมบูรณ์
- ๓) การลงมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด
- ๔) สำเนาระเบียบต่าง ๆ ที่สหกรณ์กำหนดขึ้นถือใช้ให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทราบ
- ๕) การกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน และคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน โดยแยกเจ้าหน้าที่การเงิน และเจ้าหน้าที่บัญชีออกจากกัน
- ๖) การจัดทำเอกสารการรับเงิน-จ่ายเงิน ถูกต้อง ครบถ้วนเป็นไปตามระเบียบ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย
- ๗) การตรวจนับเงินสดคงเหลือเมื่อสิ้นเวลาทำการ เพื่อยืนยันยอดกับบัญชีเงินสด และเก็บรักษาเงินสดในมือในแต่ละวันตามระเบียบที่กำหนด และการจัดให้มีกรรมการและหรือผู้เกี่ยวข้อง สุ่มตรวจเงินสดในมือเพื่อสอบทานยอดกับสมุดเงินสด
- ๘) การจัดทำทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน และมีการทำทะเบียนคุมเป็นปัจจุบัน
- ๙) การบันทึกรายการบัญชีที่ไม่เกี่ยวกับกระแสเงินสดภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่มียุทธการเกิดขึ้น
- ๑๐) การเก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ในที่ปลอดภัย
- ๑๑) การจัดทำงบการเงินและจัดส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและให้ความเห็น งบการเงินก่อนเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ
- ๑๒) การเรียกประชุมใหญ่สามัญเพื่อขออนุมัติงบการเงินจากที่ประชุมใหญ่ ภายใน ๑๕๐ วัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

๑๓) การกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ และคำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบทำหน้าที่ด้านสินเชื่อ

๑๔) การลงรายการในคำขอกู้ สัญญากู้ ครอบคลุมและถูกต้อง รวมทั้งการจัดหลักประกันเงินกู้ให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด และจัดทำทะเบียนหนังสือกู้เงินระยะสั้น - ปานกลาง ทะเบียนการค้าประกันให้เป็นปัจจุบัน โดยเงินกู้ทุกสัญญาต้องผ่านการอนุมัติก่อนจ่ายเงินกู้

๑๕) การลงลายมือชื่อของสมาชิกในใบรับเงินกู้ เมื่อรับเงินกู้เท่านั้น รวมทั้งหลักฐานการจ่ายเงินกู้มีข้อมูลถูกต้องและครบถ้วน

๑๖) การจัดทำทะเบียนลูกหนี้ให้เป็นปัจจุบัน

๑๗) การจัดทำหลักฐานการรับชำระหนี้ครบถ้วน

๑๘) การจัดทำแผนปฏิบัติการเร่งรัดหนี้สิน

๑๙) การเก็บรักษาเอกสารสิทธิที่ใช้ค้ำประกันเงินกู้ และหลักฐานเกี่ยวกับการให้กู้ไว้ในที่ปลอดภัยในสำนักงานสหกรณ์

๒๐) การแยกอายุหนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตามและประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

๒๑) การรายงานผลการปฏิบัติงานการให้สินเชื่อต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือน

๒๒) การสุ่มสอบทานหนี้อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๒๓) การกำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือฝากประจำ ถูกต้องตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด และคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่รับฝากเงินและอนุมัติให้ถอนเงิน ภายในวงเงินที่กำหนด ซึ่งเจ้าหน้าที่รับฝากเงิน เจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชีของสหกรณ์ต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียวกัน

๒๔) การจัดเก็บหลักฐานตัวอย่างลายมือชื่อของผู้มีอำนาจถอนเงินในการเปิดบัญชีเงินฝากครั้งแรก และการถอนเงินหรือการปิดบัญชี เงินฝาก กระทำได้โดยผู้มีอำนาจถอนเงินตามตัวอย่างลายมือชื่อที่ให้ไว้ โดยเก็บไว้ในที่ปลอดภัย

๒๕) การออกสมุดคู่ฝากให้ผู้ฝากยึดถือไว้ ไม่มีการจัดเก็บไว้ที่สหกรณ์

๒๖) การสุ่มตรวจบัญชีเงินฝากของสมาชิกที่ขาดการติดต่อกับสหกรณ์เกิน ๑ ปี

๒๗) การจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัวเป็นปัจจุบัน และตรวจสอบสมุดคู่ฝากกับทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากและตัวอย่างลายมือชื่อทุกครั้งที่มีการถอนเงิน

๒๘) การจัดทำหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการรับฝากเงินถูกต้อง ครบถ้วน

๒๙) การตรวจสอบทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่เงินฝากและบัญชีแยกประเภทเป็นประจำ

๓๐) การรายงานผลการรับฝากเงินของสหกรณ์ต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

๓๑) การสุ่มสอบทานและยืนยันยอดเงินฝากของสมาชิกกับทะเบียนเจ้าหน้าที่เงินฝากรายตัว เมื่อสิ้นปีทางบัญชี

๓๒) การกำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดหาสิ่งของที่สมาชิกต้องการมาจำหน่าย และคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

๓๓) การสำรวจความต้องการสินค้าจากสมาชิกและจัดซื้อสินค้าตามความต้องการของสมาชิก และมีการอนุมัติก่อนการจัดซื้อสินค้า รวมทั้งการอนุมัติก่อนการจำหน่ายสินค้าเป็นเงินเชื่อ โดยผู้ทำหน้าที่ในการจัดซื้อสินค้าและผู้ทำหน้าที่ตรวจรับสินค้าต้องไม่เป็นบุคคลคนเดียว

๓๔) การจัดเก็บสินค้าไว้ในที่ปลอดภัยและจัดทำทะเบียนคุมสินค้าให้เป็นปัจจุบัน

๓๕) การจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่การค้าเป็นปัจจุบันและส่งชำระหนี้ตามสัญญา

๓๖) การจัดทำทะเบียนย่อยลูกหนี้การค้าเป็นปัจจุบันและติดตามการชำระหนี้ของลูกหนี้การค้า ให้เป็นไปตามสัญญา

๓๗) การจัดทำหลักฐานเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อสินค้าและจำหน่ายสินค้าถูกต้องครบถ้วน

๓๘) การรายงานผลการจัดหาและจำหน่ายสินค้าต่อคณะกรรมการดำเนินการ

๓๙) การตรวจนับสินค้าคงเหลือเป็นประจำ และรายงานผลการตรวจนับสินค้าคงเหลือต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

๔๐) การสุ่มตรวจนับสินค้ายืนยันยอดจากการตรวจนับกับทะเบียนคุม รวมทั้งสำรวจสินค้าเก่าเก็บเสื่อมชำรุด เสนอที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ เพื่อขอลดราคาและหรือตัดจำหน่าย

๔๑) การสุ่มสอบทานหนี้ กรณีที่มีการซื้อขายเป็นเงินเชื่อ

๔๒) การกำหนดระเบียบว่าด้วยการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของสมาชิก และคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบด้านการรวบรวมผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์

๔๓) การสำรวจความต้องการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก และกำหนดแผนปฏิบัติการในการรับซื้อผลผลิต

๔๔) การตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตที่รวบรวม

๔๕) การบันทึกมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการหรือมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการอนุมัติการขายผลผลิตเป็นเงินเชื่อ รวมทั้งการจัดทำสัญญาซื้อขายผลผลิตเป็นเงินเชื่อ และหลักประกันสัญญา

๔๖) การจัดทำทะเบียนคุมผลผลิตให้เป็นปัจจุบัน

๔๗) การจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่และหรือลูกหนี้ กรณีซื้อขายเป็นเงินเชื่อให้เป็นปัจจุบัน

๔๘) การจัดทำหลักฐานเกี่ยวกับการจัดซื้อ และการจำหน่ายผลผลิตถูกต้องครบถ้วน

๔๙) การตรวจนับผลผลิตคงเหลือ และสุ่มตรวจผลผลิตคงเหลือเพื่อยืนยันยอดการตรวจนับกับทะเบียนคุม

๕๐) การรายงานผลของธุรกิจรวบรวมต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ

๕๑) การสุ่มสอบทานหนี้ กรณีซื้อ-ขายเป็นเงินเชื่อ

เกณฑ์ข้อที่ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จและส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบ แล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายใน ๑๕๐ วันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

๑) คำสั่งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบประจำหรือจัดจ้างผู้รับผิดชอบประจำในการจัดทำบัญชี

๒) การบันทึกรายการบัญชีขั้นต้นและบัญชีแยกประเภทเป็นปัจจุบัน

๓) การเปรียบเทียบยอดรวมของบัญชีย่อยต่างๆ กับบัญชีแยกประเภทเป็นประจำ

๔) การจัดทำบทดลองประจำเดือนและนำเสนอของบทดลองให้ที่ประชุม

คณะกรรมการดำเนินการพิจารณา

เกณฑ์ข้อที่ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้ายสหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

๑) การจัดทำทะเบียนสมาชิก โดยมีการรายงานผลการเข้า - ออกของสมาชิก

๒) การจัดทำทะเบียนย่อยเจ้าหน้าที่ - ลูกหนี้ของสหกรณ์ให้เป็นปัจจุบัน

๓) การรายงานผลแต่ละธุรกิจต่อที่ประชุมคณะกรรมการเป็นประจำ

๔) การสุ่มทานหนี้

เกณฑ์ข้อที่ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินงานและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

๑) การจัดโครงสร้างและมีการแบ่งส่วนงานที่ชัดเจนเหมาะสมกับขนาดและลักษณะของธุรกิจ โดยจัดทำผังโครงสร้างการบริหารงาน ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบข้อมูลการบริหารเพื่อประโยชน์ในการติดต่อประสานงาน

๒) การกำหนดระเบียบว่าด้วยเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของสหกรณ์และระเบียบว่าด้วยข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน รวมทั้งมีมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและคำสั่งมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่หรือกรรมการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน

๓) การจัดทำสัญญาจ้างและจัดทำหลักประกันเจ้าหน้าที่

เกณฑ์ข้อที่ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังสหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิและจ่ายทุนสวัสดิการสมาชิกหรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

๑) การกำหนดระเบียบว่าด้วยทุนสวัสดิการสมาชิกและระเบียบว่าด้วยทุนสาธารณประโยชน์ และมีคำสั่งมอบหมายผู้รับผิดชอบทำหน้าที่

๒) กำหนดการจัดสรรกำไรเพื่อการจัดสรรสวัสดิการไว้ในข้อบังคับ

๓) จัดทำทะเบียนจำแนกตามประเภทให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งมีหลักฐานและ

เอกสารถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบ และรายงานผลต่อที่ประชุมคณะกรรมการประจำเดือน

๔) สุ่มสอบการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบ

เกณฑ์ข้อที่ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้ายสหกรณ์ ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ของนายทะเบียนสหกรณ์

๑) การกำหนดแผนการเข้าตรวจสอบกิจการสหกรณ์ของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์
๒) การรายงานผลการตรวจสอบกิจการให้ที่ประชุมใหญ่ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร
๓) การรายงานผลการตรวจสอบกิจการให้ที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการทราบเป็นประจำตามข้อบังคับของสหกรณ์

๔) การบันทึกข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องที่ได้รับแจ้งจากผู้ตรวจสอบกิจการ/ผู้ตรวจสอบภายในของสหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์หรือผู้ตรวจการสหกรณ์หรือผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในวาระการประชุม เพื่อพิจารณาดำเนินการแก้ไขและติดตามผลการแก้ไขให้แล้วเสร็จสมบูรณ์

๖. สาเหตุที่อาจทำให้สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

๖.๑ สหกรณ์มีลูกหนี้ค้างชำระเป็นระยะเวลานานและยังไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาสั้น ซึ่งสหกรณ์ต้องตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญแยกตามอายุลูกหนี้ ให้เป็นไปตามประกาศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เรื่อง การประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ พ.ศ.๒๕๖๓ จึงส่งผลทำให้สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายสูงและประสบผลขาดทุน รวมทั้งไม่สามารถจัดสรรเป็นทุนสาธารณประโยชน์และทุนสวัสดิการสมาชิกได้ จึงทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๑ และข้อ ๖

๖.๒ สหกรณ์ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก ซึ่งมีภาระดอกเบี้ยดอกเบี้ยจ่ายและค่าปรับ รวมทั้งปริมาณธุรกิจที่เกิดขึ้นก็ไม่คุ้มกับต้นทุนเงินที่กู้ยืมมาลงทุน

๖.๓ สหกรณ์มีค่าใช้จ่ายคงที่เงินเดือนเจ้าหน้าที่ค่อนข้างสูง ซึ่งปริมาณธุรกิจที่เกิดขึ้นก็ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายเงินเดือน

๖.๔ สหกรณ์บางแห่งมีกำไรในปัจจุบัน แต่ประสบผลขาดทุนในปีก่อน จึงทำให้ในปีนี้อย่างไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๑

๖.๕ สหกรณ์ใช้เงินทุนลงทุนในรูปลูกหนี้เงินกู้ยืม ซึ่งประสบปัญหาหนี้ค้างชำระ บางแห่งประสบกับปัญหาทุจริต จึงทำให้เงินทุนของสหกรณ์หายไปส่วนหนึ่ง ดังนั้น จึงยังไม่สามารถขยายการให้บริการสมาชิกได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ รวมทั้งหากสมาชิกลาออกจากสหกรณ์ก็ยังไม่สามารถจ่ายคืนค่าหุ้นได้ เนื่องจากมูลค่าเงินจ่ายคืนค่าหุ้นติดลบ จึงทำให้ฐานจำนวนสมาชิกไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้